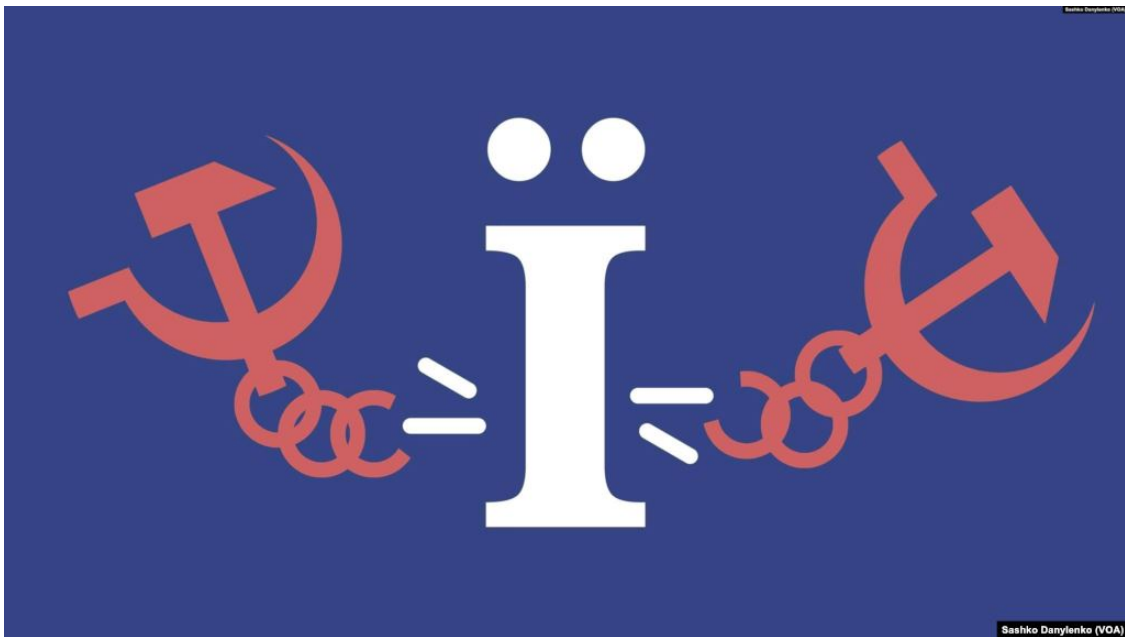

СУСПІЛЬСТВО

20 найбільших новацій Українського правопису 2019 року

29 Червень 2019, 23:57   Сергій Драчук   Радіо Свобода

Із 3 червня почав діяти новий Український правопис 2019 року. Від цього моменту рекомендовано застосовувати норми і правила нової редакції правопису в усіх сферах суспільного життя. Ми вибрали 20 новацій правопису, які чи не найбільше привертають до себе увагу.

1. Тепер пишемо не тільки ірій, ірод ('дуже жорстока людина'), а й ирій, ирод – із И на початку слова. Також пишемо ич, икати, икання. Крім того, И на початку може бути в іншомовних власних назвах.

Унормована можливість у деяких випадках писати **И** на початку слова, що раніше офіційно «заборонялося» і вимагалось писати лише **І**.

Новинкою, порівняно з попереднім правописом, стала можливість писати слова **ірій** / **ирій**, **ірод** / **ирод** двома способами. Також тепер уже офіційно пишемо **И** на початку окремих вигуків (**ич!**), часток (**ич** який хитрий), дієслова **икати** ('вимовляти и замість і') та похідного від нього іменника **икання**. Крім того, **И** на початку слова вживаємо в деяких загальних і власних назвах іншомовного походження, на кшталт: **ир**, **Ич**-оба, **Кім Чен Ин**. Останні моменти на практиці застосовувалися й раніше, але не були внормовані.

2. Тепер пишемо архимандрит, архиєрей, архиєпископ, архиєрей тощо через **И** – поряд із попередніми архимандрит, архієрей, архієпископ, архієрей.

У префікса **архі-** з'явився варіант **архи-** в назвах церковних звань, титулів і чинів: **архимандрит** і **архімандрит**, **архиєрей** і **архієрей**, **архистратиг** і **архістратиг** тощо.

3. Тепер пишемо також гідности, незалежности, радости, смерти, чести, хоробрости; крови, любви, осени, соли, Руси, Білоруси – як варіант, із **-И** в кінці в родовому відмінку однини; також лишається дотеперішня норма на **-І**.

Групі іменників третьої відміни в родовому відмінку однини повернуте як варіант також закінчення на **-и**, крім закінчення **-і**, що дотепер від 1930-х років було єдиною дозволеною формою: Іменники **на -ть після приголосного**, а також слова **кров**, **любов**, **осінь**, **сіль**, **Русь**, **Білорусь** у родовому відмінку однини можуть набувати як варіант закінчення **-и**: гідности, незалежности, радости, смерти, чести, хоробрости; крови, любви, осени, соли, Руси, Білоруси.

4. Тепер пишемо також Ленінові, Сталінові, Путінові :) – з закінченням **-ові** в давальному відмінку однини як варіант, поряд із дотеперішньою нормою про закінчення **-у**.

Прізвища, що є іменниками чоловічого роду другої відміни на **-ин, -ін, -їн**, у давальному відмінку однини можуть мати й закінчення **-ові**, а не тільки **-у**, як досі: Васишлину – Васишлинові, Волошину – Волошиніві, Михайлишину – Михайлишиніві, Семенишину – Семенишиніві, Степанишину – Степанишиніві, Яковишину – Яковишиніві, Ільїну – Ільїнові та ін.

5. Тепер «топ-100», «топ-десять» – «поза законом».

Просто у правопис внесли уточнення щодо написання модного слова «топ»: **Компонент топ- із числівниками не поєднуваний**. Тобто написання на кшталт «топ-100», «топ-десять» тощо – порушення правопису! Для передачі поняття чогось найпершого (чи найостаннішого), найважливішого, чільного, провідного або найгіршого багата українська мова має досить засобів, і не варто збіднювати її до одного-єдиного способу, ще й чужого.

6. Тепер назви сайтів та інших інтернет-сервісів пишемо тільки українською, з обов'язковим відмінюванням: твітер, гугл; мережа «Фейсбук», енциклопедія «Вікіпедія»; фейсбука, ютуба, імейла (із закінченням -А, -Я в родовому відмінку однини).

Нарешті внормоване написання **назв сайтів та інших інтернетних сервісів**: вони пишуться українською мовою, за нормами українського правопису і, звичайно ж, відмінюються, як усі українські слова: Назви сайтів без родового слова пишемо з малої букви (**твітер, гугл**); назви сайтів з родовим словом пишемо з великої букви та в лапках (мережа **«Фейсбук»**, енциклопедія **«Вікіпедія»**).

Такі з цих слів, що належать до другої відміни, в родовому однини мають закінчення -а, -я: **фейсбука, ютуба, імейла**.

7. Слова «ви», «ваш» тощо завжди пишемо з малої літери, якщо тільки це не лист із персональним зверненням до однієї особи з виявом особливої ввічливості.

Унормоване написання слів **«Ви»**, **«Ваш»** тощо з великої літери: це робиться тільки як форма ввічливості у звертанні до однієї конкретної особи в листах, офіційних документах тощо, адресованих безпосередньо цій людині – але в текстах іншого характеру літера завжди мала.

8. Нагадуємо: два хлопці, три робітники, чотири слухачі – з -И, -І, -Ї в кінці (а не «хлопця», «робітника», «слухача», як помилково вживають російськомовні).

Для тих, хто плутає українську форму з російською на -а, -я, тепер прямо нагадано: Іменники чол. роду з числівниками **два, три, чотири** мають закінчення **-и, -і (-ї)**: два хлопці, три робітники, чотири слухачі.

9. Знайомимося зі скісною рисою.

Запроваджений новий **розділовий знак** – це **скісна риска (/)**. Її ставимо:

В офіційно-діловому та науковому стилях – як розділовий знак між однорідними членами речення та в інших подібних випадках у значенні, близькому як до єднального (=і), так і до розділового (=або) сполучників (з можливістю переважання в різних контекстах то одного, то іншого з цих значень): системність / несистемність мовних явищ; на позначення року, що не збігається з календарним, напр.: у 2018/2019 навчальному році; На позначення співвідношення яких-небудь величин, параметрів: співвідношення курсу гривня / долар; У графічних скороченнях: п/в (поштове відділення), р/р (розрахунковий рахунок), х/к (холодного копчення), п/п (по порядку: № п/п), к/т (кінотеатр), т/к (телеканал), с/г (сільськогосподарський) та ін.; км/год (кілометр на годину), Ф/м (фарад на метр) та ін.

Інтер'єр будівлі Міністерства освіти України в Києві

10. Тепер пишемо тільки разом: віцепрем'єр, віцеконсул, ексчемпіонка, ексміністр, експрезидент, контрадмірал, вебсайт, вебсторінка, преміумклас, максісукня, мідімода, мініспідниця, топменеджер, топмодель, лейбгвардієць, лейбмедик, оберофіцер, оберлейтенант, оберпрокурор, штабскапітан, унтерофіцер тощо.

Значно розширений перелік компонентів, які пишуться з рештою слова разом (раніше багато з них писалися через дефіс). Це стосується не тільки іменників, а й утворюваних від них прикметників, які теж тепер втратять дефіс.

До таких компонентів, що пишуться разом, тепер, зокрема, належать (раніше цей список був значно коротший): **абро-**, **авіа-**, **авто-** (‘само’, ‘автоматичний’), **агро-**, **аеро-**, **аква-**, **алко-**, **арт-**, **астро-**, **аудіо-**, **біо-**, **боди-**, **боді-** (перед голосним), **веб-**, **геліо-**, **гео-**, **гідро-**, **дендро-**, **екзо-**, **еко-**, **економ-**, **етно-**, **євро-**, **зоо-**, **ізо-**, **кібер-**, **мета-**, **метео-**, **моно-**, **мото-**, **нарко-**, **нео-**, **онко-**, **палео-**, **пан-**, **пара-**, **поп-**, **прес-**, **псевдо-**, **соціо-**, **теле-**, **фіто-**, **фолк-** (фольк-), **фоно-**; **іно-** (іншо-, інако-), **лже-** та **ін-**, а також **архі-**, **архи-**, **бліц-**, **гіпер-**, **екстра-**, **макро-**, **максі-**, **міді-**, **мікро-**, **міні-**, **мульти-**, **нано-**, **полі-**, **преміум-**, **супер-**, **топ-**, **ультра-**, **флеш-**; **анти-**, **віце-**, **екс-**, **контр-**, **лейб-**, **обер-**, **штабс-**, **унтер-**: аброморфема, арттринок, бодибілдинг, бодіарт, вебсторінка, геліоцентр, екопродукти, економклас, моновистава, панамериканський, попмузика, попгурт, пресконференція, фолкгурт, фолькмузика, блицновини, блицопитування, екстраклас, преміумклас, топменеджер, топмодель, флешінтерв’ю, максіодяг, мідіодяг, мінісукня; максімода, максісукня, мідімода, мідіспідниця, віцепрем’єр, віцеконсул, ексчемпіонка, ексміністр, експрезидент, контрадмірал, контрудар, лейбгвардієць, лейбмедик, обермайстер, оборофіцер, оберлейтенант, оберпрокурор, штабскапітан, унтерофіцер.

(За попереднім правописом перші елементи **віце-**, **екс-**, **лейб-**, **максі-**, **міді-**, **міні-**, **обер-** вказувалося писати через дефіс, багато були просто не врегульовані.)

Але увага: якщо такі іншомовні компоненти приєднані до власного імені, то їх пишемо з дефісом: пан-Європа, псевдо-Фауст.

11. Тепер пишемо тільки окремо пів у значенні половина: пів аркуша, пів відра, пів години, пів літра, пів міста, пів огірка, пів острова, пів яблука, пів ящика, пів ями; пів Європи, пів Києва, пів України.

Змінене написання компонента **пів**: запроваджене його написання іноді окремо, іноді разом – залежно від його значення; раніше він писався іноді разом, іноді через дефіс.

Зокрема, невідмінюваний числівник **пів** зі значенням ‘половина’ з наступним іменником – загальною та власною назвою у формі родового відмінка однини пишемо окремо: **пів аркуша, пів відра, пів години, пів літра, пів міста, пів огірка, пів острова, пів яблука, пів ящика, пів ями; пів Європи, пів Києва, пів України**. Якщо ж пів з наступним іменником у формі називного відмінка становить єдине поняття і не виражає значення половини, то їх пишемо разом: **піваркуш, південь, півзахист, півколо, півкуля, півлітра** (розм. ‘пляшка з горілкою або іншою випивкою ємністю 0,5 літра’), **півмісяць, півоберт, півовал, півострів**.

12. Тепер пишемо тільки двоактний, двоокис, двоокисень, двоопуклий, двоосьовий, триатомний, триокисень, чотириосьовий – а не «двох-», «трюх-», «чотирюх-», як раніше, перед наступним А чи О).

Слова з елементами дво- / двух-, три- / трюх-, чотири- / чотирюх- пишуться інакше: пишемо двух-, трюх-, чотирюх-, якщо наступна частина є числівником чи співвідносним іменником: двоохсотий, трюхтисячний, чотирюхмільйонний, чотирюхмільярдний; двоохсотріччя, трюхсотріччя, чотирюхсотріччя; і дво-, три-, чотири- в усіх інших випадках, зокрема: двоактний, двоокис, двоокисень, двооксид, двоопуклий, двоосьовий, триатомний, триокисень, чотириосьовий. (Раніше в першому з цих випадків припускалося і двух-, трюх-, чотирюх-; натомість тільки ці форми на -ох- вимагалися в разі, якщо наступна частина слова починалася на голосний А, О).

13. Тепер пишемо інакше слова: священник (через два Н); проєкт, проєкція (через Є); госпіс (через Г).

Слово **священник** тепер пишемо з двома Н, як і в інших словах зі збігом однакових приголосних на межі кореня і суфікса; раніше воно було фактичним винятком і писалося з одним Н.

Слова **проєкт, проєкція** тепер пишемо через Є, як і в інших схожих випадках, на кшталт «траєкторія», що було запроваджено раніше; дотепер вони писалися через Е і були по суті винятками.

Слово **госпіс** тепер пишемо з Г на початку (раніше було хоспіс); при цьому інші схожі запозичені слова залишилися через Х.

14. Тепер пишемо: Ігорю (кл. в.), Ігорьович; Олеже (поряд із Олегу – кл. в.); хабаря, хабарем; ситра, ситром; Ізабелі, Етелі, Жізелі, Ніколі, Сесілі, Зейнабі, Руфі.

У групах слів ставимо у кличний відмінок обидва слова.

Внесені зміни в деякі норми відмінювання іменників.

В імені **Ігор** змінений **кличний відмінок**: тепер **Ігорю**, раніше було Ігоре. Також форма **по батькові** від нього тепер подається як **Ігорьович**, раніше була Ігорович.

Для імені **Олег** встановлена форма **кличного** відмінка **Олеже**, що раніше вважалася неправильною, але як варіант залишена і стара форма **Олегу**.

Слово **хабар** переведене у м'яку групу і тепер відмінюється за зразком: хабаря, хабареві, хабарем... раніше було «хабара» і т. д. (але: у складних словах із хабар сполучним голосним є лише **о**: хабародавець, хабаромісткість, хабароодержувач).

Із невідмінюваних іменників іншомовного походження перевели до **відмінюваних** слово **ситро**, додавши його до відмінюваного й раніше пальта; метро, кіно і так далі лишилися невідмінюваними.

Також уточнені принципи відмінювання деяких жіночих імен іншомовного походження, які раніше офіційно вважалися невідмінюваними: Жіночі імена, що **закінчуються на губний або м'який приголосний**, відмінюємо: Ізабель – Ізабелі, Етель – Етелі, Жізель – Жізелі, Мішель – Мішелі, Ніколь – Ніколі, Сесіль – Сесілі, Зейнаб – Зейнабі, Руф – Руфі; інші ж жіночі особові імена, що **закінчуються на -й і на твердий приголосний (крім губних)**, далі не відмінюються: Беатрис, Долорес, Гюльчатай, Елмас, Енн, Жаннет, Ірен, Кармен, Кім, Клодін, Ленор, Маргарет, Мерседес, Монік, Тріш, Фарах і т. ін.

Розширене застосування **кличного відмінка у групах слів**: тепер у звертаннях, що складаються з двох особових імен – імені та по батькові; із загальної назви та прізвища; з двох загальних назв; із загальної назви та імені; із загальної назви та прізвища, – **форму кличного відмінка мають обидва слова**: Оксано Іванівно, Маріє Василівно, Володимире Хомичу, Петре Кузьмичу, Ярославе Андрійовичу; добродійко Вариводо, пані Гаркуше, поетко Забашто; добродію бригадире, пане лейтенанте; брате Петре, друже Грицю, колего Степане, лікарю Ігорю, пане Віталію, побратиме Іване; друже Максименку; колего Євгенишуку, пане Ковалю.

15. Тепер пишемо назви деяких міст у родовому відмінку однини з -У, -Ю: Амстердаму, Гомелю, Ліверпулю, Лондону, Мадриду, Парижу, Чорнобилю, Берліну. Але як варіант лишається і попередня форма на -А, -Я.

Також не забуваймо: відприкметникові географічні назви на -Е відмінюємо як прикметники, на -О як іменники: Сватового, Рівного; Косова, Сараєва.

Значно детальніше розписане використання закінчень **-а, -я, -у, -ю** в **родовому відмінку однини** іменників другої відміни. Серед помітних змін – запровадження (точніше, відновлення) **написання назв** деяких **міст** через **-у, -ю**, чого в дотеперішньому правописі не було: в радянські часи майже всі міста перевели на закінчення **-а, -я**, за ліченими винятками на кшталт Красного Лиману, Кривого Рогу, Часового Яру тощо – другою частиною яких є іменник, що має звичайно в родовому відмінку закінчення **-у**.

Відтепер старі закінчення **-а** (у твердій та мішаній групах), **-я** (у м'якій групі) зберігають назви населених пунктів чоловічого роду із суфіксами **-ськ-, -цьк-, -ець-**, елементами **-бург-, -град- (-город-), -піль- (-поль-), -мир-, -слав-**, а також назви з наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі та із суфіксами присвійності **-ів- (-їв-), -ев- (-єв-), -ов-, -ин- (-ін-), -ач-, -ич-**: Бердянська, Луцька, Бобринця, Кременця, Трускавця, Піттсбурга, Вишгорода, Миргорода, Шаргорода, Борисполя, Тернополя, Ямполь, Житомира, Ярослава; Олеськова, Львова, Харкова, Києва, Колгуєва, Харкова, Ходорова, Батурина, Пирятина, Святошина, Снятина; Бахмача, Гадяча, Галича.

Усі інші назви населених пунктів чоловічого роду, крім перелічених вище, відтепер мають у родовому відмінку однини закінчення **-у** (у твердій і мішаній групах), **-ю** (у м'якій групі): **Амстердаму, Гомелю, Ліверпулю, Лондону, Мадриду, Парижу, Чорнобилю**. Проте ці іменники також можуть мати й **варіантне закінчення -а (-я)**: Амстердама, Гомеля, Ліверпуля, Лондона, Мадрида, Парижа, Чорнобиля.

Правопис звертає увагу, що закінчення **-а (-я)** та **-у (-ю)** має розрізнявальну функцію в деяких іменників: Алжира, Рима, Туніса (місто) і Алжиру, Риму, Тунісу (країна), Нью-Йорка (місто) – Нью-Йорку (штат).

Уточнено фактично чинну норму щодо відмінювання деяких географічних назв: Від **відприкметникових українських назв населених пунктів з кінцевим -е** на зразок Сватове, Синельникове, Гаркушине, Рівне, що **відмінюються за зразком прикметників у формі середнього роду**, слід відрізнити подібні за оформленням **назви з кінцевим -о** (рідковживані в українській мові, але поширені в інших слов'янських мовах) на зразок Бородіно, Косово, Сараєво, Шереметьєво, Гнезно, Молодечно, що **відмінюються як іменники середнього роду II відміни**.

16. Затверджено, що білоруські і російські імена «перекладаємо» українськими. Путін – Володимир, а не «Владімір», як писав дехто.

Унормовано, відповідно до практичного вжитку, принцип передачі російських і білоруських імен: **Білоруські та російські імена за традицією не транслітеруємо, а передаємо українськими відповідниками**: Артем, Микола, Олександр, Семен, Віра, Катерина, Світлана; винятки тут становлять тільки узвичаєні імена деяких білоруських письменників та діячів культури – такі, як Алесь Адамович, Пятрусь Бровка, Ригор Бородулін та ін.

Але це стосується тільки імен білорусів і росіян: поруч із Володимиром чи Давидом із цих країн зберігаємо румуна Владіміра чи грузина Владімера, німця Давіда чи вірменина Давіта тощо.

17. Тепер пишемо також через Г: Вергілій, Гарсія, Гегель, Георг, Гете, Грегуар, Гуллівер тощо, поряд із попередніми формами через Г.

Пишемо також через Г: анатема, дитирамб, етер, катедра, міт, мітологія, Атени, Демостен та ін., поряд із формами через Ф (дифірамб, ефір, міф, Афіни, Демосфен).

Пишемо також через АВ: авдієнція, аудиторія, лавреат, павза, фавна тощо, поряд із формами через АУ (пауза, фауна).

Тепер правопис припускає передавати звук [g] і близькі до нього звуки в іменах і прізвищах також через Г, а не тільки через Г, як було досі – дотеперішній правопис, відновивши свого часу літеру г, майже не знаходив їй застосування: Вергілій, Гарсія, Гегель, Георг, Гете, Грегуар, Гуллівер і Вергілій, Гарсія, Гегель, Георг, Гете, Грегуар, Гуллівер тощо.

Змінений головний принцип передачі **сполучення ТН у словах грецького походження** – тепер його передаємо «звичайно» через Т, але лишається і стара можливість через Ф: Буквосполучення **th** у словах грецького походження передаємо звичайно буквою **т**: антологія, антропология, аптека, астма, бібліотека, католицький, театр, теорія, ортодокс, ортопедія, Амальтея, Прометей, Текля, Таїсія, Теодор. У словах, узвичаєних в українській мові з **ф**, **допускається орфографічна варіантність** на зразок: анафема і анатема, дифірамб і дитирамб, ефір і етер, кафедра і катедра, логарифм і логаритм, міф, міфологія і міт, мітологія, Агатангел і Агафангел, Афіни і Атени, Борисфен і Бористен, Демосфен і Демостен, Марфа і Марта, Фессалія і Тессалія та ін.

Змінений підхід до передачі сполучення **АУ**: тепер у словах із давньогрецької й латини, на відміну від запозичень із інших мов, воно передається «звичайно» як **АВ**, тоді як у словах із інших мов – як і раніше, через АУ: автентичний, автобіографія, автомобіль, автор, авторитет, автохтон, лавра, Аврора, Мавританія, Павло.

Але в запозиченнях із давньогрецької мови, що «мають стійку традицію передавання буквосполучення **au** шляхом транслітерації як **au**», допускаються **орфографічні варіанти**: аудієнція і авдієнція, аудиторія і авдиторія, лауреат і лавреат, пауза і павза, фауна і фавна. (Попередні формулювання ставили інші пріоритети: «Дифтонги **au**, **ou** передаються переважно через **au**, **ou**... Разом із тим у цілому ряді слів **au** передається через **ав**».)

Схожа зміна й у ставленні до німецьких сполучень **EI** і **EU**: зараз їх пропонують передавати як **АЙ** і **ОЙ** і залишати як **ЕЙ** тільки в «давніших запозиченнях» із **EI**: Німецьке буквосполучення **ei** відповідно до вимови передаємо українською мовою через **ай** (**яй**): **Ай**зенах, **Вай**нрайх, Віттгеншта**йн**, **Вай**зенборн, **Кай**зер, **Май**нгоф, Норт**гайм**, Бля**й**бтро**й**, Кля**йн**, Кля**йн**ерт, Фля**й**шер; буквосполучення **eu** – через **ой**: фрой**ляйн**, **Ной**бранденбург, **Ной**бауер; За традицією в давніших запозиченнях німецьке буквосполучення **ei** передаємо в транслітерованому вигляді через **ей**: крейда, крейцер, маркшейдер, капельмейстер, гросмейстер, штрейкбрехер, Гейне, Лейпциг, Рейн, Швейцарія (раніше було навпаки: нормою для обох сполучень було «переважно **ЕЙ**», а **АЙ** і **ОЙ** віддавалися тільки «назвам новішого походження»).

Тут же варто згадати і вперше визначений принцип передачі звука [æ] у словах англійського походження – його звичайно передаємо як **А**: макінтош, спам, чат, хакер, Алекс, Адамс, Адлер, Гаррісон, Ланкастер, Манчестер, Канаверал, Чаплін. При цьому «за традицією» в багатьох словах залишається радянсько-російська спотворена передача через **Е**: бізнесмен, менеджер, Блеквуд, Кемерон, Лемберт, Пелл-Мелл, Селінджер, Сем, Тетчер і т. ін. Із цього випливає, що **англійське æ в нових словах, іменах і назвах**, які ще не встигли усталитися в цьому спотворенні через Е, **маємо надалі передавати через А**.

18. Тепер пишемо: фое, Феєрбах, Гоя, Савоя, Рамбує, Шантії, Хаям (без вставного Й); Дікенс, Текерей (через одне К).

Скасовані деякі написання, що були свого часу введені з російської – на кшталт ЙЯ, ЙЄ тощо; тепер просто Я, Є тощо: Звук [j] звичайно передаємо відповідно до вимови іншомовного слова буквою **й**, а в складі звукосполучень [je], [ji], [ju], [ja] буквами **є, ї, ю, я**: буєр, конвеєр, плеєр, флаєр, круїз, мозаїка, лояльний, параноя, пляєда, рояль, саквояж, секвоя, фаянс, феєрверк, ін'єкція, проект, проєкція, суб'єкт, траєкторія, фое, еті, Гаїті, Гоя, Єйтс, Савоя, Феєрбах, Маєр, Каєнна, Ісая, Йоганн, Рамбує, Шантії, Соєр, Хаям, Хеєрдал, Юнона.

(Старий правопис приписував писати Гойя, Савойя, Шантії, Фейєрбах, майя (народність), фойє і так далі, це написання також використовували в іноземних власних назвах, що були запозичені через посередництво російської, на кшталт «Найєм»; але варто мати на увазі, що тут ідеться саме про передачу комбінацій й+е, й+і, й+у, й+а з **одним Й**, який немає сенсу подвоювати; коли ж в іноземних власних назвах треба передати саме **подвоєний Й**, такі написання залишаються: Таууір (т-а-й-й-і-п) – Тайїп, Szijjártó (с-і-й-й-а-р-т-о) – Сійярто.)

Такі слова, як **Дікенс**, **Дікінсон** тощо, де в оригіналі є сполучення **ck** на позначення звука **К**, тепер пишемо з одним К; досі передача цього написання була непослідовною – іноді через одне К, іноді через два. Але: Подвоєння кк зберігаємо у власних назвах кельтського походження, де формант Мас, Мс поєднується з основою, що починається на [k], в тих випадках, коли за традицією їх пишемо як одне слово: Маккартні, Маккензі, Маккенна, Маккінлі, а також у загальних назвах, що утворені від власних назв такого типу: маккартизм і т. ін.

19. Тепер пишемо російські прізвища на -ой як **Донський, Крутий, Луговський, Полевий, Соловйов-Сєдий, Трубецький, хоча таки Толстой; також Кустуриця тощо – з м'яким Ц.**

Змінений принцип передачі деяких російських чоловічих прізвищ прикметникового зразка – тепер усі вони передаються через **-ий**, навіть якщо в російському оригіналі **-ой** (винятком лишається Толстой): Донський, Крутий, Луговський, Полевий, Соловйов-Сєдий, Босий, Трубецький, але Толстой (Толста); раніше такі російські прізвища на -ой залишали це закінчення і в українській передачі.

Деякі слов'янські прізвища і відміни з історично м'яким приголосним Ц у кінці основи тепер пишемо з закінченням **-я** (**Кустуриця**, а не Кустурица).

20. Тепер пишемо через дефіс елементи імен людей: **Гасан-огли, Мамед-заде, Фікрет-кизи, Мехмед-бей – якщо це не прізвище (тоді разом).**

Змінене написання ще деяких іноземних особових назв – тепер через дефіс, раніше було разом. Це, як мовиться у правописі, «арабські, перські, тюркські імена з компонентами, що вказують на родинні стосунки, соціальне становище і т. ін.», а також «вірменські прізвища з початковим компонентом Тер-»: Гасан-огли, Мамед-заде, Фікрет-кизи, Мехмед-бей, Кемаль-паша, Мірза-хан (але за традицією Чингісхан); Тер-Казарян, Тер-Ованесян, Тер-Петросян (раніше компоненти бей, заде, мелік, огли й под. писалися разом). Але й за новим правописом **прізвища** (на відміну від інших елементів повного імені), до складу яких входять ці компоненти, **звичайно пишемо разом**: Багірзаде, Турсунзаде, Керогли. Як і раніше, окремо пишеться арабське «Ібн».

ПРИМІТКА:

У цій публікації вибрані лише окремі фрагменти новацій і змін у новому правописі. Огляд зроблений за текстом правопису, що розміщений на сайті [Міністерства освіти і науки України](#) і на сайті [Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України](#). Укладачі попереджають, що «у ході його підготовки до друку можливі деякі видавничо-редакційні корективи», тому остаточна версія, що вийде друком, може містити відмінності від дослідженої в цьому огляді.

Сергій Драчук

DrachukS@rferl.org

© Радіо Свобода, 2019 | Усі права застережено.